

El misteri de la padrina – Pseudònim: Llucieta

L'àvia Quima, la meva padrina, era una persona d'aquell temps, pastada a l'antiga, de costums tradicionals i molt fervorosa. En la seva joventut i fins molt entrada la vellesa va ser una dona valenta i voluntariosa, i una bona masovera d'aquell mas tan entranyable ubicat a Sant Climent. Llavors, en aquell temps, la padrina feinejava tot el dia a la masia, en les feines casolanes i en els treballs típics de la pagesia; a més, tenia cura dels seus cinc fills, uns marrecs molt entremaliats que sovint la feien sortir de polleguera.

El seu espòs, en Pep, el meu padrí, era un home de pau i de caràcter reposat. De molt jove s'havia fet una lesió a l'esquena que no li permetia fer grans esforços i li servia d'excusa per defugir algunes feines feixugues del mas. La padrina era tot el contrari, era enèrgica i res li feia mandra. En fi, el que intento dir-vos és que aquella dona era una treballadora incansable i una gran matriarca.

Els anys passaren, i la padrina ja no era la d'abans. Des de feia temps la memòria li fallava i estava immersa en un món ple d'incertituds i enyorances. D'ençà la mort del seu espòs la seva malaltia empitjorà notablement; el trobava molt a faltar. Els seus dies transcorrien lentament en aquella masia sense il·lusions ni sentit, que exhauria a poc a poc les seves poques energies.

La Nati, una vella amiat de la família, quan s'assabentà de la seva situació, des de molt lluny es traslladà al seu costat per cuidar-la i fer-li companyia. Per identificar aquest personatge que acabo d'incorporar al relat, cal exposar que la Nati, quan esclatà la guerra civil era molt joveneta i estava desamparada, i des de la seva ciutat natal de Bilbao vingué a Catalunya com a refugiada, i els meus padrins la van acollir i l'estimaven com a una filla. Quan la guerra acabà tornà a la seva població de procedència. És per aquest motiu que existia un gran lligam entre totes dues. Val a dir que la Nati era una gran persona, era noble i de fiar; per tant, tots els familiars estàvem contents de la seva arribada.

Totes dues, la padrina i la Nati, compartien les interminables hores del dia en aquella vella masia envoltada d'un paisatge solitari, gairebé fantasmal, que transmetia certa buidor i melangia. La major part dels masos que formaven el nucli rural d'aquell indret estaven deshabitats i en ruïnes, uns masos que, antany, havien estat pròspers i plens de vida, amb una intensa activitat agrícola. Els últims anys tot havia canviat molt.

Bé, dit això, que m'ha semblat important esmentar per situar-nos en el temps i en les circumstàncies que envolten el meu relat, tot seguit em centraré en la part més misteriosa i emocionant, que es descabdella a partir d'una confessió que ella, la padrina, em va fer quan jo era una adolescent i la seva salut ja estava en decadència:

Era una tarda de diumenge del mes de maig de fa uns quants anys, cap als anys seixanta, que, com tantes altres vegades, vaig anar a visitar-la i a fer-li una estona de companyia. Entrada la primavera els dies ja són lleugerament més llargs i càlids, però aquella darrera setmana el fred encara persistia. A més, aquell dia s'aixecà plujós, amb un cel ben enteranyinat, fins i tot amenaçava tempesta.

Com de costum, la padrina restava silenciosa darrere el finestral de la gran sala d'entrada, molt a prop de la llar de foc que encara cremava. Estava asseguda en una butaca centenària de balca molt atrotinada pel pas dels anys i envoltada de coixins, i una petita manta de llana que li cobria les cames; una manta molt vella, d'aquelles d'abans, de quadres de coloraines, però en temps de fred, ella i la padrina es feien inseparables. A finals d'estiu havíem decidit comprar-li una bona manta i un sofà llit comodíssim, articulats, d'aquells que puguen i baixen gairebé sols, però ens ho va refusar. Què hi farem! La padrina era molt tossuda i conservadora; envoltada de les seves relíquies s'hi sentia molt a gust, per tant, no ens calia fer gaires canvis materials, tampoc en els seus costums.

Recordo que en una ocasió, seguint les instruccions del senyor Cinto, que aleshores exercia de metge, vam intentar traslladar-la a un altre indret de l'habitatge més reconfortant i assolellat, però de cap manera ens ho va permetre. Ella era feliç en el

seu raconet tafanejant a través de les cortines de la finestra. Des de darrere d'aquells vidres entelats per l'escalforeta de la cambra veia tot el que succeïa en el seu entorn i podia observar el camí que donava accés a la masia amb les nostres anades i vingudes, així com un ampli descampat ple de civada i farratge que envoltava la finca, enmig del qual aleshores despuntaven les primeres roselles de la temporada, que donaven una pinzellada de color a tot aquell desolador paratge.

Quan hi vaig arribar, la seva becaina diària havia finalitzat. La vaig besar i em vaig asseure al seu costat silenciosament per no destorbar les seves oracions diàries pensant que aquella tarda seria monòtona i avorrida com tantes altres; llavors, de sobte, vaig adonar-me que tenia la mirada fixada en una parella de joves que amb els seus jocs i corredisses s'enfilaven per aquells marges. Tot i així, era evident que la seva mirada s'endinsava molt més enllà, que els traspassava. El seu rostre deixava entreveure signes d'angoixa i alteració, si més no tenia una expressió que em pertorbava. Acabava d'esclatar un llamp molt a prop que va fer retronir les velles parets de la masia, i vaig pensar que, possiblement, era per aquest motiu que la padrina estava alterada.

La pluja ja feia presència, i la Nati s'havia retirat per anar a tancar els porticons dels finestrals i recollir la bugada. "Els diumenges a la tarda se'm fan interminables", em digué la padrina. Foren unes paraules que en la seva ment tenia fixades; com de costum, van ser les seves bones tardes. "No és pel llamp que estic afligida —va afegir tot aixecant el cap i encongint les espatlles—, són els meus pensaments que no em deixen en pau i que burxen en el més profund de la meva ànima. Llavors, els seus ulls s'enlluertiren per les llàgrimes que a poc a poc anaven lliscant per les seves galtes. La seva reacció inesperada va cridar a l'instant la meva atenció, mai no l'havia vist plorar i això em va deixar desconcertada. Tot seguit, un somriure dolç es desprengué dels seus llavis i, suaument agafà entre les seves mans tremoloses i arrugades les meves, que amanyagà i oprimí fortament, i tota lúcida i serena, com feia temps que no l'havia vist, em digué: "Aquest temps m'ha trasbalsat, m'ha remogut les entranyes, i m'ha vingut al pensament un record de quan era més jove. Parlo d'un fet esgarrifós succeït aquí a la masia, que només de recordar-lo se'm posa la pell de gallina."

"Amb en Pep, el teu padrí —començà explicant-me—, ens casàrem molt joves i ben aviat arribaren els nostres cinc fills. La teva mare, la Lola, era la més petita de la colla. Ara que ja t'has fet gran i ets una noieta molt assenyada, crec que ja ha arribat l'hora de fer-te coneixedora d'una petita història que tenia molt ben guardada, sobre la qual moltes vegades m'has preguntat."

"Els anys quaranta foren molt durs, plens de mancances —amb nostàlgia seguí dient-me la padrina tot reculant en el temps—. Eren els anys de la postguerra i els aliments i comoditats escassejaven. Llavors, dies com el d'avui, de pluges torrencials i de tempesta, del cel queien llàgrimes impregnades de tristesa per cadascun dels éssers estimats que ens prengué la gran batalla. A cada casa, a cada família, hi havia un gran desconsol i ens refugiàvem en les nostres oracions, amb una gran devoció i veneració als nostres sants i a les nostres verges; eren altres temps, era un temps de recolliment i pregàries." Recordo que quan m'ho explicava tenia una veu profunda i una expressió a la cara que gelava la sang. Jo estava molt atenta a les seves paraules. "Llavors —em seguí explicant—, nosaltres treballàvem la terra de sol a sol per disposar dels seus fruits i viandes, les durícies de les meves mans en són la prova. També teníem cura de l'aviram i del bestiar i d'un petit ramat d'ovelles que el teu padrí pasturava amb molta devoció per tots aquests paratges, aleshores d'una vegetació exuberant, amb una diversitat de camps de conreu i feixes que eren el nostre orgull i mitjà de subsistència, eren la nostra riquesa més gran; avui, la major part embardissats i coberts de malesa. En aquell temps encara no havien arribat les noves tecnologies, estic parlant del gran invent de l'electricitat. Per tant, després de sopar, quan la negra nit enfilava, amb l'ajut d'una esmortida claredat d'unes espelmes ens recollíem molt d'hora a la nostra cambra.

Tot va succeir un dia de tempesta, un dia de molta pluja, de trons i llamps com el d'avui. Eren quasi les tres de la matinada, quan del llit estant, sentí la veu

desconeguda d'una dona que a cau d'orella el meu nom pronunciava insistent, i el meu son desvetllà. No és possible, dec estar somiant, vaig pensar, però la meva curiositat i una força desconeguda m'empenyien a aixecar-me, i tota temerosa em vaig dirigir a la cambra on dormien els meus cinc fills tot seguint aquella veu que allí em portava. Mare de Déu! Tot estava impregnat d'un espès i negre fum per un incendi que s'estava produint. Sembla que l'espelma havia quedat encesa i la petita flama s'havia propagat als llençols més propers, i a poc a poc s'anava estenent. Molt alterada, em vaig posar a cridar com una bèstia desbocada, i entre tots poguérem apagar les flames. Per sort ningú prengué mal i els meus cinc fills se salvaren de miracle. Tot va quedar en un gran ensurt. Això sí, la cambra va quedar ben socarrada, només quedà intacta una verge que restava dins una vitrina que hi havia sobre una gran calaixera en aquella mateixa habitació", i que segons la padrina va ser qui li donà avis per evitar una gran tragèdia.

"Encara que et sembli mentida, aquest relat és verídic, ho has de tenir molt present, —em digué la padrina—, i la verge de qui t'estic parlant és la mateixa que quan tu eres petita i venies a la masia a passar les teves vacances d'estiu, per tu també vetllava i acompanyava en les teves oracions, la recordes, estimada, oi que sí? El que més em dol de tot és no tenir-la al meu costat un dia com avui —continuà dient-me amb una expressió molt trista—. La meva bona fe em va traïr. Aquest passat hivern, uns homes ben vestits i de bones paraules es personaren en nom del mossèn del poble, o això em feren creure. Em digueren que aquella imatge lluiria a l'altar de l'església, però em vaig deixar enganyar; només eren uns malvats lladres, uns marxants d'art que traficaven." En escoltar les seves paraules vaig sentir una estranya suor que em corria per tot el cos i li vaig prometre que intentaria recuperar-la.

Aquell relat de la padrina em va transportar a la infantesa. Vaig recordar aquella acollidora cambra on jo dormia, la mateixa cambra dels cinc infants, on darrere la porta hi havia una gran calaixera de fusta sobre la qual reposava una vitrina amb una imatge de marbre d'una Verge bellíssima envoltada de flors seques. Recordo que em sentia observada i al mateix temps protegida. També recordo la meva padrina quan em besava cada nit abans d'anar al llit, i que tot seguit també besava els seus peus i mil gràcies li donava. Era tot un ritual, un misteri per a mi incompreensible. Llavors jo era molt petita i de tot en feia una gran història, fins i tot havia arribat a pensar que aquella dona desvariejava.

Amb aquell relat, la padrina em va desvelar el seu gran secret, el seu misteri, el que durant molts anys m'havia tingut intrigada. Després d'aquella magnífica història que s'allargà fins a la matinada, la padrina amb un minso somriure als llavis s'acomiadà de tots nosaltres; tot seguit, a poc a poc tancà els ulls i s'endinsà en un son etern on sobren les paraules. Mentrestant, un raig de claror daurada penetrà a través del finestral, i impregnà d'una suau llum tota la cambra. Era una llum misteriosa i càlida, era la dolça llum de l'alba.

La Nati se m'acostà silenciosament i tot agafant-se fortament al meu braç, amb una veu plorosa i baixa va dir-me: "A la padrina alguna cosa li voltava pel cap des de feia molts dies; la seva expressió esbarriada i melancòlica en extrem m'ho indicava, però mai m'hauria pensat que s'estava preparant per a un viatge tan llarg."

Des d'aleshores, des d'aquell mateix dia que ens deixà la padrina, les seves paraules em venen a la memòria constantment, m'empenyen a complir la meva gran promesa: recuperar aquella verge. Actualment estic portant a terme una recerca molt intensa per recuperar-la. Si la pista que segueixo és fiable i dona bons resultats, ben aviat aquella verge restarà en una capella molt bonica i estimada per tots nosaltres, els familiars, ubicada en un indret privilegiat del nostre bellíssim Empordà.

La seva troballa, així com totes les peripècies i esdeveniments derivats del seu desenllaç, espero que algun dia formin part d'una nova història, d'un nou relat que, avui, amb molta cura i poques paraules escrites ja he iniciat.